

Першими у Волинській губернії звернули увагу на притік біженців з Царства Польського і необхідність надання їм допомоги поляки Житомира. Римо-католицьке благодійне товариство (РКБТ) в середині жовтня зібрало надзвичайне засідання, на якому звернулося до членів із закликом зібрати пожертви на користь біженців. Постановою зібрання було виділено 2 000 руб. із основного капіталу товариства на першочергову допомогу біженцям [1, с 3].

За сприяння держави поруч з державними інституціями, що надавали допомогу біженцям, починають діяти різноманітні громадські комітети і благодійні організації, в тому числі й національні. Влада таким чином прагнула перекласти частину опіки над біженцями на місцеві діаспори. На офіційному рівні було визнано діяльність низки етнічних комітетів, представники яких увійшли до Особливої наради з улаштування біженців.

На центральному рівні було утворено Польське товариство допомоги жертвам війни (ПТДЖВ), Центральний обивательський комітет губернії Царства Польського (ЦОКГЦП). Було організовано вертикаль підпорядкованих їм губернських і повітових організацій. Таким чином, польські організації мали можливість одержати фінансування з державного бюджету [9, с 356].

Влітку 1915 року кількість біженців різко зросла. Повстало питання надання своєчасної допомоги біженцям з урахуванням складного становища міст, які зобов'язані були приймати біженців. Так, в червні 1915 р. в житомирському центральному бюро комітету з надання допомоги біженцям із Галичини перебувало під опікою 59 осіб. Із усіх, хто звернувся за допомогою в комітет, основну масу склали селяни і робітники, які були влаштовані комітетом на роботи з будівництва залізних доріг. Серед інтелігенції були біженці вчителі, священники [2, с 3].

У Житомирі в червні 1915 року було відкрито відділ допомоги малозабезпеченим сім'ям поляків. До складу правління комітету увійшли представники місцевої адвокатури й інші відомі особистості. Очолив комітет громадський діяч С Саліс, товаришем голови став М. Лібрович. Було утворено декілька секцій, зокрема швидкої допомоги постраждалим, медична секція та секція надання юридичної допомоги. Близько 700 осіб одержали матеріальну допомогу та забезпечувалися одягом і рештою необхідного. Облаштована дешева їдальня, яка щоденно готувала 150 обідів, для найбільш вразливих безкоштовно. Особливою старанністю відзначається діяльність Н. Скаржинської, Н. Оржевської та ін. [5, с 2].

На початку 1916 р. Особлива комісія з улаштування біженців у Петрограді висловила за необхідність об'єднання по губерніях діяльності всіх громадських і національних організацій шляхом утворення губернських нарад з представників усіх організацій [3, с 4].

На засіданні з питань надання допомоги біженцям у Житомирі в травні 1916 р. було відзначено, що на обліку волинського комітету перебуває 146 ТИС. БІЖЕНЦІВ. З них під опікою волинського відділу Петроградського комітету допомоги польському населенню знаходилось 2345 осіб [4, с 2].

У зв'язку з лютневою буржуазно-демократичною революцією 1917 р. відділи допомоги біженцям не припиняли своєї діяльності. В жовтні 1917 р на губернському засіданні з улаштування біженців у м. Житомирі відбувся розподіл одержаної з Петрограду державної допомоги біженцям у розмірі 150000 руб. Допомогу одержали відділ Центрального обивательського

Ольга Білобровець

ДОПОМОГА ПОЛЬСЬКОЇ ГРОМАДИ ВОЛИНИ БІЖЕНЦЯМ В РОКИ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Перша світова війна втягнула у свої орбіти величезну кількість людей. З початком війни Царство Польське стало театром жорстоких боїв воюючих країн, і перші біженці з'явилися в пограничних губерніях Волині вже в жовтні 1914 року. Питання біженців і переміщених осіб під час Першої світової війни досліджували українські і польські історики Л. Жванко [3], Т. Лазанська [9], М.Коженьовський [10], М. Мондзік [11] та ін. Проблеми Організації надання допомоги біженцям залишалися актуальними під час наступних воєн і збройних конфліктів, зберігають вони свою гостроту і сьогодні.

комітету- 143000 руб., товариство допомоги єврейському населенню - 33000 руб , і волинський земський відділ допомоги постраждалим від війни - 10000 руб.. [6, с. 3]

Продовжилось надання державної допомоги і у 1917-1918 рр. від Української центральної ради та Української держави гетьмана Скоропадського. У документах зазначалось, що департамент з біженських справ затвердив на останню чверть 1917 р. для волинської губернії кошторис у розмірі 5230000 руб. Гроші видавалися частково державним банком, частково місцевими бонами. Їх розподіл відбувся у березні 1918 р. [7, с 1] Виділені кошти великою мірою мали сприяти поверненню біженців у рідні місця. Однак, через те, що кордони залишалися закритими, цей процес проходив дуже складно.

Таким чином, поруч з державними організаціями з улаштування біженців під час Першої світової війни, за сприяння владних структур виникає ціла низка етнічних, в тому числі і польських, громадських благодійних організацій, губернських:відділів центральних комітетів з надання допомоги біженцям, зокрема і у Житомирі. Окрім пожертв польської громади, впродовж усього періоду війни такі комітети одержували матеріальну допомогу від держави.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Жизнь Вольни. -Житомир. - 1914 - 18 октября.
2. Жизнь Вольни -Житомир - 1915 - 25 июня.
3. Жизнь Вольни. -Житомир. - 1916 - 17 января
4. Жизнь Вольни. -Житомир - 1916 - 16 мая.
5. Жизнь Вольни. -Житомир, - 1916. - 5 октября.
6. Трудовая Вольнь. -Житомир. - 1917. - 01 октября.
7. Вольнь. - Житомир. - 1918.-09 апреля.
8. Жванко Л. Біженство Першої світової війни в Україні. Документи і матеріали. (1914и1918 рр.) / Наук. ред. О.О. Нестуля. - Х.: ХНАМГ, 2009 - 360 с.
9. Лазанська Т. Становище біженців в роки першої світової війни / Т.І. Лазанська // Проблеми історії України XIX - початку XX ст. - К., 2009. - Вип.-XVI. - С. 196-240.
10. Korzeniowski M. Tułaczy los! Uchodźcy polscy w imperium rosyjskim w latach pierwszej wojny światowej /M. Korzeniowski, M. Mańdzik, D. Tarasiuk. - Lublin: Wydawnictwo UMCS, 2007. -238 s.
11. Mańdzik M. Polskie organizacje niesienia pomocy ofiarom wojny na Wołyniu w latach! wojny światowej // Ucrainica Polonica. -2004. - № 1.